

ИКОНОМИЧЕСКО, СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО СБЛИЖАВАНЕ

За да насърчи своето цялостно хармонично развитие, Европейският съюз засилва икономическото, социалното и териториалното си сближаване. По-конкретно ЕС се стреми да намали неравенството, което съществува между равнищата на развитие на различните региони. Измежду тези региони специално внимание се обръща на селските райони, на районите, засегнати от индустриалния преход, както и на регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия, като най-северните региони с много ниска гъстота на населението, както и островните, трансграничните и планинските региони.

ПРАВНО ОСНОВАНИЕ

Членове 174 до 178 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

КОНТЕКСТ

Политиката на сближаване е основната инвестиционна политика на Европейския съюз. Тя предоставя ползи за всички региони и градове в ЕС и подкрепя икономическия растеж, създаването на работни места, конкурентоспособността на предприятията, устойчивото развитие и защитата на околната среда.

От самото начало в Европейската общност (понастоящем Европейския съюз) съществуват големи териториални и демографски различия, които биха могли да представляват пречки за интеграцията и развитието в Европа. Римският договор (1957 г.) създаде механизми за солидарност под формата на два структурни фонда: Европейския социален фонд (ЕСФ) и Европейския фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието (ФЕОГА, секция „Ориентиране“). През 1975 г. със създаването на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) бяха въведени регионални аспекти. През 1994 г. беше създаден и Кохезионният фонд.

С Единния европейски акт от 1986 г. икономическото и социалното сближаване стана правомощие на Европейската общност. През 2008 г. Договорът от Лисабон въведе трето измерение на сближаването на ЕС: териториалното сближаване. Тези три аспекта на сближаването са подкрепени чрез политиката на сближаване и структурните фондове.

ЦЕЛИ

Засилването на икономическото, социалното и териториалното сближаване е една от основните цели на ЕС. Той посвещава значителна част от своите дейности и бюджет на намаляването на различията между регионите, като специално внимание се обръща на селските райони, районите, засегнати от индустриалния преход, както и регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия.

ЕС подкрепя постигането на тези цели чрез използване на европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСФ, ЕФРР, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР) и други източници, като например Европейската инвестиционна банка.

През 2014 г. Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони замени секция „Ориентиране“ на Европейския фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието. В рамките на политиката на сближаване на Съюза ЕЗФРСР подкрепя развитието на селските райони и подобряването на селскостопанската инфраструктура.

Европейският социален фонд е основният инструмент на Съюза за подкрепа на мерките, които целят предотвратяване и борба срещу безработицата, развитие на човешките ресурси и насърчаване на социалната интеграция на пазара на труда. Той финансира инициативи, които насърчават високо равнище на заетост, равни възможности за мъжете и жените, устойчиво развитие и икономическо и социално сближаване.

Европейският фонд за регионално развитие е предназначен да подпомага преодоляването на основните различия между регионите в ЕС. Той подкрепя регионите, чието развитие изостава, както и конверсията на регионите със западаща индустрия.

Кохезионният фонд предоставя финансова помощ по проекти във връзка с околната среда и трансевропейските мрежи в областта на транспортната инфраструктура. Този фонд е достъпен единствено за държавите членки, чийто брутен национален доход на глава от населението е под 90 % от средното равнище за ЕС.

За да се гарантира ефикасно използване на структурните фондове, трябва да бъдат отстоявани следните принципи:

- съсредоточаване на средства по цели и по региони;
- партньорство между Комисията, държавите членки и регионалните органи при планирането, прилагането и контрола на използването им;
- програмиране на помощта;
- допълняемост между приноса на ЕС и националния принос.

Разпределението на финансовите ресурси на Съюза, предназначени за политиката на сближаване, се съсредоточава върху две основни цели:

- инвестиции в растеж и работни места, насочени към укрепване на пазара на труда и регионалните икономики;
- европейско териториално сътрудничество — подкрепа за сближаването в рамките на ЕС чрез сътрудничество на трансгранично, транснационално и междурегионално равнище.

От 1988 г. насам политиката на сближаване на Съюза отчита мащабно увеличение на бюджета си и се превърна, редом с общата селскостопанска политика, в една от най-значимите в количествено отношение политики на Съюза. За програмния период 2014—2020 г. ЕС разпределя над 350 милиарда евро за политиката си на сближаване, т.е. 32,5 % от общия бюджет на ЕС. Тези средства ще бъдат изразходвани за разнообразни дейности, като например пътно строителство, опазване на околната среда, инвестиции в иновативни предприятия, създаване на работни места и професионално обучение. Около 200 милиарда евро ще бъдат разпределени за ЕФРР (включително 10,2 милиарда евро за Европейско териториално сътрудничество и специални средства в размер на 1,5 милиарда евро за най-отдалечените и слабо населените региони). Над 83 милиарда евро ще бъдат разпределени за ЕСФ и 63 милиарда евро за Кохезионния фонд.

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПОЛИТИКАТА НА СБЛИЖАВАНЕ НА ЕС ЗА ПЕРИОДА СЛЕД 2020 Г.

През май 2018 г. Комисията внесе предложения за регламенти относно политиката на сближаване на ЕС за периода след 2020 г. Една от основните цели на тази реформа е да опрости процедурите и да увеличи ефективността на инвестициите на ЕС. Единадесетте тематични цели, използвани в политиката на сближаване за периода 2014-2020 г., са заменени от пет цели на политиката за ЕФРР, ЕСФ+, Кохезионния фонд и ЕФМДР:

- по-интелигентна Европа — иновативен и интелигентен икономически преход;
- по-зелена, нисковъглеродна Европа;
- по-добре свързана Европа — мобилност и регионална свързаност на ИКТ;
- по-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права;
- Европа по-близо до гражданите — устойчиво и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони чрез местни инициативи.

В отговор на пандемията от COVID-19 Комисията промени предложението си за включване на нови инструменти, които ще подготвят Европейския съюз за борба с очакваната икономическа криза. През юли 2020 г. Европейският съвет постигна съгласие по позицията си относно измененото предложение и ще започне преговорите с Парламента.

Комисията предложи бюджетът на ЕС да бъде финансиран чрез обширен пакет, съчетаващ многогодишната финансова рамка (МФР) с изключително усилие за възстановяване, Европейския инструмент за възстановяване Next Generation EU. Политиката на сближаване ще бъде финансирана отчасти от МФР, а някои програми – от Next Generation EU.

Средствата за целта „Инвестиции за работни места и растеж“ ще възлизат общо на 322,3 милиарда евро и ще се разпределят, както следва:

- а. 202,3 милиарда евро за по-слабо развитите региони;
- б. 47,8 милиарда евро за региони в преход;
- в. 27,2 милиарда евро за по-силно развитите региони;
- г. 42,6 милиарда евро за държави членки, които се подкрепят от Кохезионния фонд (от които 10 милиарда евро ще бъдат изразходвани за инструмента на Механизма за свързване на Европа);
- д. 1 928 милиона евро във вид на допълнително финансиране за най-отдалечените региони;
- е. 500 милиона евро за междурегионални инвестиции в иновации.

Средствата за целта „Европейско териториално сътрудничество“ (Interreg) ще възлизат общо на 7 950 милиона евро и ще бъдат разпределени, както следва:

- ж. 5 713 милиона евро за морско и сухопътно трансгранично сътрудничество;
- з. 1 466 милиона евро за транснационално сътрудничество;
- и. 500 милиона евро за междурегионално сътрудничество.
- й. 71 милиона евро за сътрудничество с най-отдалечените региони.
- к. 970 милиона евро за компонента на Европейското териториално сътрудничество за междурегионални инвестиции в иновации.

През февруари 2020 г. Комисията предложи създаването на нов Фонд за справедлив преход (ФСП), който подкрепя най-силно засегнатите от прехода територии за постигане на неутралност по отношение на климата и има за цел да предотврати задълбочаването на регионалните различия. Предложеното разпределение на средства за ФСП е в размер на 17,5 милиарда евро.

През май 2020 г. Комисията предложи да се създаде ReactEU (Помощ за възстановяване в полза на сближаването и териториите на Европа) – нов инструмент на ЕС, който ще подкрепи най-важните сектори за постигане на стабилно възстановяване след кризата, предизвикана от COVID-19. Предложеното разпределение на средства за ReactEU е в размер на 47,5 милиарда евро.

Предложенията за регламенти попадат в обхвата на обикновената законодателна процедура, в която Европейският парламент има еднакви правомощия със

Съвета. Това означава, че тези две институции ще трябва да постигнат консенсус относно правилата за бъдещата политика на сближаване до края на 2020 г.

През април 2019 г. Парламентът приключи първото четене на предложенията на Комисията за Регламента за общоприложимите разпоредби, ЕФРР, Interreg и ЕСФ +. В ход е работата по представените неотдавна предложения за ФСП и за ReactEU.

РОЛЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Парламентът играе много активна роля в подкрепата на засилването на икономическото, социалното и териториалното сближаване на ЕС. Законодателството във връзка с политиката на сближаване и структурните фондове се изготвя съгласно обикновената законодателна процедура, в която Парламентът има равни правомощия с Европейския съвет.

Парламентът участва активно в преговорите за реформата на политиката на сближаване за периода 2014—2020 г. Тази реформа определя приоритетите и инструментите на бъдещите действия на ЕС, целящи засилване на икономическото, социалното и териториалното сближаване. Парламентът категорично подкрепи предложенията за широкообхватна и ефикасна политика на сближаване, за която са необходими също достатъчно финансови ресурси.

Marek Kołodziejcki
08/2020

